

א"כ נהי דכרת משכחת לה דקמי שמיא גליא, אבל מלקות לא משכחת לה דהא אי אפשר לנמס, א"כ לא משכחת לה מלקות מן הדין ושפיר נפטר עם המלקות אליבא דמאן דס"ל חייבי כריתות שלקו נפטרו, ושפיר מוכח דמתני' לא אחיא כר' חנניה דאם איתא אידי ואידי צידי אדם היא.

סימן יב

לחכם אחד

נ"ל דבר שאלתך בזה דמבואר בש"ע יו"ד סי' רפ"ו סעיף כ"ב דהשוכר צית בחוץ לארץ כל שלשים יום פטור ממוצה, ונחלקו שם היבא שדעתו לדור יותר משלשים יום אי מחויב לקבוע המוזה תיכף או לא, דדעת הגאון מליסא [ע"י] בס' דרך החיים הל' מוזה דיני מקומות החייבים במוזה סעי' ט"ז] דמחויב לקבוע תיכף, אולם הפתחי תשובה שם [ס"ק י"ח] הביא דהעלה בספרו נחלת צבי [שם בשו"ע] דאינו חייב לקבוע תיכף רק אחר שיעברו שלשים יום ע"ש, וחפלת לדעת איך הכרעת דעתי בזה.

לדעתי נראה כדעת הגאון מליסא ז"ל, דהא התוס' ז"ל במנחות דף מ"ד [ע"א] ד"ה טלית העלו דמשום הכי כל ל' יום פטור ממוזה משום דלאו צית דירה ידיה הוא, כדאמרינן בב"ב [ס' ע"א] גבי נשתהא ל' יום הרי הוא כאנשי העיר ע"ש, והנה צו"ד סי' רנ"ו סעיף ה' מבואר דאם בא לעיר כדי להשתקע כופין אותו מיד ליתן הצדקה ע"ש, ועיין צו"ד שם סי' רנ"ו סעיף ל"ב ובאו"ח סי' תכ"ט צחק יעקב שם אות ה', אלמא דאוליגן בטר מחשבתו שדעתו להשתקע משום הכי חשבו כאלו דר שלשים יום תיכף, הכ"נ לענין מוזה כיון דדעתו לדור יותר משלשים יום, א"כ שפיר חשבו כדר זה דירת קבע תיכף וחייב במוזה תיכף.

ויותר מזה מבואר בירושלמי ציומא פ"ו ה"ו אחיא הוא באיש דסליק מטבריא לציפורין עד דהוא בטבריא אמרין בציפורין הוא יתיב, ע"ש בפ"י הקרבן עדה ופני משה, מבואר דמשום דגמר דעתו לדור בציפורי על כן אע"ג שהוא עדיין בטבריא אמרין שהוא דר בציפורי ע"ש, אלמא בקציעת דירה תליא במחשבתו, א"כ הכ"נ משעה שחשב לדור יותר מל' יום חשבו כקבע דירתו ומחויב במוזה תיכף. ועיין בעירובין דף ע"ג [ע"א] ודניאל בטרע מלכא וברש"י שם [ד"ה בטרע].

ועוד נ"ל ראה ברורה לזה מש"ס יומא דף י' [ע"א] דמבואר שם דכל הלשכות שהיו במקדש לא היה להם מוזה חוץ מלשכת פרהדרין שהיה זה צית דירה לכהן

יוה"כ מכפר גם לרבי, הוא ע"כ מקרא דאך, וכל זה הוא אחר דאנו ידעינן מכח סברא דעל כרת דיומא אין יוה"כ מכפר, דאל"כ האין משכחת לה כרת דיומא כנ"ל, ושפיר מיותר קרא דאך לאחטא ויוה"כ מכפר כנ"ל.

[אחרי החכמה]

ולפי"ז י"ל דאפילו למאי דמסיק הש"ס דמשכחת לה כרת דיומא באכל אומנא או סמוך לשקיעת החמה, אין הכונה לחלוק על כל הדין ולומר דגם בכרת דיומא לרבי מכפר, זה אינו, רק הכונה בש"ס היא דליכא סברא דעל כרת דיומא אינו מכפר דשפיר משכחת לה כנ"ל, וכל הא דידעינן דעל כרת דיומא אינו מכפר הוא רק מכח קרא דאך דמיותר כדי לדעת דלרבי על כרת דיומא אינו מכפר, ונפ"מ דלדידהו ליכא קרא דאך למצטע.

ועפ"ז ניחא לי מה דמבואר בש"ס מגילה דף ז' [ע"ב] אמר ר"י חלוקין עליו חזיריו על ר' חנניה בן גמליאל אמר רבא תנינא אין צין יוה"כ לשבת וכו', ואם איתא אידי ואידי צידי אדם היא. והעירו [ע"י] דהמלך פ"א מהל' תשובה ה"ב] דלמא לעולם איתא מתני' כר' חנניה, ואי דקשיא אידי ואידי צידי אדם היא, דהא חייבי כריתות שלקו נפטרו מידי כריתתן, זה אינו דהא סתם מתני' רבי היא [ע"י] צ"מ ל"ג ע"ב רש"י ד"ה צימי רבין], ולרבי לא משכחת לה כרת דיומא רק באכל אומנא ומית, וא"כ לא משכחת לה שילקה כיון שכבר מת.

ולפי"ז י"ל דאפילו אם נימא דגם רבא הדר מהך סברא כרת דיומא מי משכחת לה, כיון דמשכחת לה באכל אומנא, מ"מ לא קשיא, כיון דגם לפי המסקנא ג"כ מודה דלרבי כרת דיומא אין יוה"כ מכפר, ורק דפליגי וס"ל דלא מכח סברא ידעינן זאת רק מקרא דאך, וא"כ שפיר אמר רבא חלוקין עליו חזיריו, דאם איתא אידי ואידי צידי אדם היא דשפיר משכחת לה דיהיה מחויב מלקות משום דאין יוה"כ מכפר על כרת דיומא.

גם י"ל דלעולם לפי המסקנא גם כרת דיומא יוה"כ מכפר, ורק באכל אומנא ומית או סמוך לשקיעת החמה אין יוה"כ מכפר, ושפיר משכחת לה שיהיה צידי אדם באכל סמוך לשקיעת החמה ברגע אחרונה דהוא חי, ועכ"ז אין יוה"כ מכפר כנ"ל. ויהיה מתורץ בזה קושית החתם סופר [שו"ת] או"ח סי' קע"ה שהקשה על המשנה למלך [פ"ו מהלכות סנהדרין ה"ז] שהעלה דהא דחייבי כריתות שלקו נפטרו מידי כריתתן הוא רק היכי דנלקה שלא כדין, אבל בהתרו צו דנלקה כדין אינו נפטר עם המלקות, ותמה החת"ס מש"ס מגילה [הג"ל] דהא איירי בהתרו צו דומיא דשבת ועכ"ז פריך הש"ס אידי ואידי צידי אדם הוא, אלמא אפילו היכי שנלקה כדין נפטר למאן דס"ל חייבי כריתות שלקו נפטרו מידי כריתתן. ולהג"ל ניחא, כיון דע"כ מוקי לה אליבא דרבי באכל סמוך לשקיעת החמה ברגע אחרונה,

התנאים על שנות העלמה אלל מכירהם, השיגו בחקירה שהיא כבת כ"ח שנה, אולם בעת נודע להם שהיא בת ל"ח שנה, וחושש ג"כ אולי היא בת ארבעים, ועל כן נפשו בשאלתו אם יש לו בבת ע"פ תורתו הקדושה לנתק הקשר.

והנה כת"ה העיר מש"ס ב"ב דף קי"ט [ע"ב] דמבואר שם דאם ניסת בת עשרים יולדת עד ארבעים, בת ארבעים שוב אינה יולדת, ועיין שם בפירוש רש"ס [ד"ה שוב] וביותר מבואר ביד רמ"ה [ד"ה אמר] בזה"ל, למאי נפ"מ למיפרש מינה משום פריה ורביה, וא"כ מבואר דאסור לישא אשה שהיא יותר מארבעים שנה, וכן מבואר בשו"ת חת"ס ח"ו סי' מ"ו, עי"ש שפסק דהשידוך בטל בכהאי גוונא.

או"ם כת"ה העיר ע"ז מש"ס כתובות דף ע"ה [ע"א] דמבואר שם דכל המומין הפוסלין בכהנים פוסלין בנשים יתר עליהן נשים וכו', ולהנ"ל הא כהנים אינם נפסלים בשנים כמבואר בש"ס חולין דף כ"ד [ע"א], וא"כ אם נימא דשנים הוי מוס בנשים א"כ ליחשב שנים ביתר עליהן נשים, ע"כ קושייתך.

וידעתי י"ל עפ"י הירושלמי שם בכתובות פ"ז ה"ז ר"י שאל אשה קרחה ושיער מקפת מאחזן לאחזן מאי, ורצה למפשט מהסיפו עליה, ודחו דלעולם מוס הוא, והא דלא חשיב, משום דנזי הוא אלל כהנים, תדע הרי זקן הרי נזי באיש ומוס באשה ולא תנינן עי"ש, וא"כ י"ל לפי מה דמבואר במתני' דתענית דף ט"ו [ע"א] דמורידין לפני התיבה זקן ורגיל, ותפלה כנגד תמידין תקנו [ברכות כ"ו ע"ב], וא"כ בודאי גם העבודה היא יותר מהודר אם יותר בא בשנים היה עובד עבודה, ועיין בש"ס חולין דף כ"ד שם [ע"ב] דאחיו הכהנים אין מניחין אותו לעבוד עד שיהיה בן כ'. ועיין במשנה למלך פ"ח מה' בית הבחירה הלכה ה', וא"כ שפיר לא מצי למיתני בשנים דכשר בכהנים ופסול בנשים, דהא אלל כהנים הוא מעליותא ונזי, ומשום הכי לא חשיב לה כתירוץ הירושלמי הנ"ל, וז"ב.

ובלאו הכי כבר הרגיש כת"ה בעצמו דלק"מ, משום דשם בכתובות לא חשיב רק מומין שבגוף, אלל דברים שאינם מומין שבגוף רק דחשיב מוס במקח משום שדרך בני אדם להקפיד עליהן לא קא חשיב שם, והר"ה דהא כהנים מומין פוסלין בזהם ולא שנים וצלוים להיפוך [חולין שם], הרי מבואר שאין זה מוס רק משום דהלוים היו נושאין משא בכתף, ועל כן גם צלוים אינו נוהג לדורות כמבואר שם בחולין וברמב"ם ז"ל [פ"ג מהלכות כלי המקדש ה"ט], ואינו משום גזירת הכתוב צלוים אלל משום דחלושי כח אינן ראויים לעבודה קשה, ומעתה כל אחד לפי דרכו, ובנשים נמי הוי מוס במקח משום מלות פריה ורביה כדברי הש"ס ב"ב הנ"ל, עכתו"ד הנאמרים בטו"ט ונכונים להלכה.

גדול, ונ"ע הלל הכהן גדול לא היה דר בזה אלל שבעת ימי הפרישה לבד, וא"כ אמאי חייב במוזחה, דהא הדר בפונדקי אפילו בארץ ישראל כל ל' יום פטור כמבואר בש"ס מנחות דף מ"ד [ע"א], וחפשתי ומנאיתי שהעיר בזה הגבורת ארי [ביומא שם] עי"ש.

או"ם הנ"ל בפשיטות כיון דהלשכת פרהדרין היא מוכנה עבור כהן גדול בכל שנה ושנה, ובמשך השנים יהיה דירתו שם יותר מל' יום, על כן שפיר מחויב במוזחה, ואינו דומה להא דהלך מהבית תוך ל' יום וחזר דנראה דאינו מטערך להתחייב במוזחה, כמו בטלית דמבואר בנמוקי יוסף [הלכות נזיט י"ב ע"א ד"ה טלית שאלה] דאינו מטערך להתחייב בנזיט הובא בש"ע או"ח סי' י"ד [ס"ג ברמ"א], דהתם שאני משום שלא היה מחשבתו בתחילה לזה. מלבד זה גם בכה"ג מסופק הצרכי יוסף [אות ח'] שיהיה חייב במוזחה מוצא בפתחי תשובה ביו"ד סי' רפ"ו שם ס"ק י"ח עי"ש. וא"כ לפ"ז דמוכח מכאן דהיכא ששוכר דירה על אחיזה שנים ובמשך השנים ידור בזה יותר מל' יום מחויב במוזחה תיכף, והר"ה דהא הכא בלשכת פרהדרין הוא מחויב במוזחה תיכף שנה ראשונה משום דקובע לדור בזה כל שנה ושנה ז' ימים, א"כ מכל שכן היכא שדעתו לדור בזה יותר מל' יום ביחד לא ע"י צירוף כמה שנים, בודאי מחויב במוזחה תיכף עוד קודם שידור בזה ל' יום, וז"ב לדעת.

ועפ"ז יהיה מיושב קושיית התוס' שם ביומא דף י' ד"ה חוץ שהקשו דליחשוב נמי לשכת בית האבן שבה היה דירה לכהן השורף את הפרה. ועפ"ז ניחא, בשלמא לשכת פרהדרין שהיתה מוכנת עבור כהן גדול זה לכל שנה ושנה, שפיר מחויב במוזחה, משום דע"י צירוף כמה שנים בדעתו של הכהן גדול לדור בזה יותר מל' יום, משא"כ בכהן השורף את הפרה דהיה אחת לכמה שנים, וגם שריפת השנייה לא היתה מוכרחת להיות ע"י כהן הראשון שהיה שורף את הפרה הראשונה, שפיר פטורה מן המוזחה כנ"ל, משום שהיא לז' ימים ודירה רק לז' ימים פטורה מן המוזחה כנ"ל. ואולי יש לכוין דברינו בדברי התוס' ז"ל שם שתיירו וז"ל, אי נמי כיון דלא הוי בכל שתא אלל אחת לכמה שנים לא חשבו דירה עי"ש.

תנ"ח 1234567

סימן יג

ב"ה יום א' למנב"י תרצ"ג לפ"ק טשעביץ

לכבוד ידידי הרב הגאון היחסן מהר"ר אליהו תאומים
פרענקיל נ"י אבד"ק פשעווארסק והגליל

ע"ז דבר שאלתו בבחור אחד שהתקשר את עצמו וצא בקשר שידוכיו עם בתולה אחת, וכאשר חקרו קודם כתיבת